

Hier begynt dye legende vā
den xi dufent megden Mo
sie vergadert worden. ende
dar na gemartelt. **E**rste vā
de oufprunge Dante vifū
len ende outrer heiliger do
gentliker wandelingen.

In den iaren
na der hemel
uart vnses he
ren **J**hesu xpi
Ende do men
schrieff **L. C.** En
xxxviii Jaere. **D**
was in brytānien lande ey
comynck genomet **Maurus**.
Dese was geistelicken mal
te syne wesen. wandelynge.
ende leuen. ende in krysteli
ken werckē volkome. **E**n
regerde sijn volck also. dat
hy nycht en versumede den
dyenst de hy schuldich was
syneschepper to doen. **E**n
nam also den dyenst ende
tribuit off tyne. vā synen
vnderfautten. als hy wail
wyft dat hy syne hemelsche
comynck. dar van solde rech
enschap geuen. **D**ese to
comynck als hy vnder deme
dyenste des here. onstrafli
ken ende rechtuerdelycke

regeerde. **D**o nam hy eyne
frouwe dye ome wail tee
mede van adel ende staede
en oer van grote dogeden
Ende also got vnderwylen
geuet hyr in deser tyt. den
boissen voersmack ewyger
pynen. **E**n geuet oick den
guede barmhertelike rht
dom. **E**n wallust in deser
vergencliker tyt. vñ myt
gedult en weder werdicheit
to verberde dye vroude dye
ouge nye engefach. noch o
re nee enhorde. noch oit nee
opensteych in dat herte des
menschen. **E**nde aldus myt
groter hope beyden sij beyde
eyne frucht. dye oures rij
kes eyn besitter were na i
ouren dode. **M**er dye vor
sichtighe barmherticheit
gods dye dar bekēnet alle
dynck. **G**aff oen ey kynt
eyn megtken dat en solde
voer gaen to den ewygen
leuen rijke in eyne man
like gemoete to ouerwyl
nen den boesen geist. also
als dauid ouerwan de gro
ten berren. **E**nde van der or
denynghe gods de alle dyn

ghe schicket na als oeme be
temet. **D**o wart dyt kynt ge
krystent. en sijn name is ge
epschet van sijnē alderen **V**
sula. **E**n dyt kynt wart op
geuoedet als y eet betemet
konynckis kynderē. **E**nde
wois op to oeren dagen.
ende dat se dye werlt be
grunde te versmaen. **M**acht
ende dach so ouertrachte
sie dye gebode godes. ende
dye lere der ewangelien. **O**
urs brudegoms. **O**nde ste
delicken suetheide sye to
der slauftameren oers bru
degoms. in welken alle ou
re vroude iwendich was
mit gantzen herten inder
myt alle oren gemode. en
bouen alle dese doegede. so
was se wonderlichen schone
van leden; ende van gestalt
oers lyues was sey wail for
meret. ende was allen me
schen genoechlichen. en luf
telichen aen toe syen. **M**er
dese ionfer was an dencke
wat gode behagede. en so
wat erme brudegom mys
hagede dat en mynde sey
nicht. **A**ls nu dat guede i
geruchte deser edelre Jun

feren lanck en breyt gewaf
sen is. en vor die oere eys
herdenschen conynckis in en
gelant comen is. **E**n dese i
was mechtich van gewalt
en guede. dan der vader de
ser ionferē. **E**nde dese co
nynck was wred vā moede.
Mer sijn huysfrouwe was
sere dogentlich van ouren
iongen dage. **E**n sie had
den eyne soen die was iock
ende van dogeden rijk in
allen dynge. en was scho
ne en suuerlichen vā
Ende sijn vader had een
vaderlichen lieff. als omē
besten syns landes na sy
me dode. **E**n dickwile dach
te hey myt grote vlyte.
vō hy dese i soen mochte
brēgen te groter conynckich
werdicheit. **E**n wo dese i
fer sijnme soen mochte be
trouwet werden to eynen
wyue. **E**nde des selue ge
lick so was dye soen oick
vliach mit rade des vaders
dat omē dese ionfer gege
ue worde. **E**n want nu die
soen was wijs en versten

dich so sante hey bodē to de
me vader der ionfere. en
dat myt willen en radē d'
des vaders ende der ouerste
des landes Ende dese bodē
brachtē grote gauen den
vader der ionferen. en noch
vele groter gauen geloef
den sijn ome. als grote lat
steede ende breyde der wa
ter. en alle sijn riche ende
wat dese werlt myt luste
mochte hebben En dar
by so drouwede hij oeme
myt syner groter geweld.
recht off he neit syne wil
len wolde de en. als myt
bydden ind smeiche. dat
hij dan solde fruchte syne
grotten geweld en strengich
eit. Ende dye bodē sijn to
men to den vader der ion
feren ouer eynen langen
swarē wech. en myt grote
vlyt rechte sie dat ge. et
ours heren vit En als sie
myt smeichen en myt ga
uen geendet hadde. do drou
weden sijn oeme. myt gro
ter hardicheit off hy nicht
engeue syne dochter. oer

2
ven heren to eyne wyue.
Ende do dat dye vader der
dochteren horte do wart he
sere bedroeft en dacht i em
seluer Want hy was eyn
vorsichtich wyse man. ende
hante dese dochter lieff i alle
syne krachten. Geue ick se
nu deme onkirste man dat
en betemet my nicht. ende
se heurt vitue. en de he
melschen brudgom myt
ganser begerde. en die rey
nichteit die sie ome helden
wil. dat ick die eyne heyde
to voege. ende off ick oick
eyn verleyser were myn ey
genē bloits vmb gots wil
len. en des kirsten gelouen
willen Want sterue omb
got doch des gelouē wille
is ey gewyn Also was de
sem conynck Want xps
was syn leue en also ster
uen vmb xpc. en om des
gelouē willen was sijn ge
wyn Ende hij was an wen
dye sorge syns landes stont
en dau vmb so vertwyuel
de hy oick dat hy myt alre

syner geweld nicht enmoch
te wederstain der geweld
des heydenschen konincks
En oec so bedachte he de
mort der menschen Jonck
en alt. stede ende sloete to
verderue Jonfere en rou
wen to verkrecht. En hy
ken verberne. En ander
gods dienste en heilichheit
to ver. Ende in aller
qu. se dat oec heyd sul
den syn lanc besitte. ende
di. n. verdryue In
desen groten angst stont de
se mylde conynck En dar
na so vlo hy to der barm
herticheit godes recht als
to eyne thoerne der sterck
eit. en myt traene syner
ougen bat he hulpe van
de hemel Ende dye ionfer
godes merckede dat oec va
der bedrouet was in synē
synnen. en dat it vmb ete
wille was. dar vmb so wart
se sere bedrouet Ende gaff
sich in vasten en beden dach
en nacht Als dye heilghe
Judith dede ouer dye vlof
ge oers geslechtes. op dat

se verhort mochte werden
van een brudegom. mit
welken dat se eyn geist was
Wat geschach als sey nu al
sus volheede in vaste wach
en beden. en van ku. ne
heit menscheliker na. ten
ewemich ontslep. Do open
barde sich oec eyn engel vā
deme hemel en sachte ou
dat sie oirte willen dar
to solde geue wes dye bode
begerden van oirs heven
wegen En vort an so sach
te ou dye engel alle dye
oudererige. so wo se myt
ouren brudegom en vort
myt den elff duzent Jonfe
ren. en alle der anderē ge
selschap verdryue solde dye
croune der me. telc. Als yt
sich dar. a wail beuant
mit den wercke Des mor
ges wal vro quam sie to
ouren vader myt eynē vroe
l. in angesichte. op dat sie
entwoisten mocht Ende
sprach alrelieste vader nicht
ei. uil dych bedroue vā de
sen dynge. Hinder werp
dyn herte in got. die de recht
uerdygen nycht enleift ver

deruen ewe. dñe. en oick
en meyne my. **D**yt segge van hyn. **H**er du salt wetē da in
deser vergānen nu. t en
engel to my comē is wat
dan. dat ic des nicht wer
dich en byn: der sachte my
dat ic den iongelinck der
myne begert to der echte
mycht en versnade. Want
ic myt behaldynge myre
ionferschap myt oen. den
orden der echtschap an gaen
solde **E**nde dye to vogdyge
der echte en dye vergade
ryngē der brulofft de sall
aldus gescheyn **D**at du
en der iongelinck dye my
ner begert in syne leude i
sult vit soeckē **J**ongescho
ne Jonferē en dye solē edel
sijn. onder my. **E**n eyre et
licher vā desen tenen. dus et
erlicher Jonfrouwē vit lese
en to voegen **E**n dar toe
elf groter schijf bereyden
en solt vns geuen tijt dye
Jar lauck to vyren onser
Jonferschaff **E**n wāne dye
tijt vm is wat dan gode
behaget dat moete geschje

3
en. vader dyt is ey vnbrech
lich raet den nyema krecke
enkan den heft got dye he
op my gesat. **D**oe dyt dye
vader horde do wart hy son
der matē vro **E**n leyte dye
be. i vor sich komē. en gaf
m syne guede wille. en ver
talt oen alle dye ordynetige
als oem syne. **D**er gesacht
had. **E**n dyt dyt vngē
dat dye iongelinck. en
en dyen. in. **E**n
de wed. in den. v. se ge
louē. op dat he t. come
were to ontfangen dye
ge douffe **D**o dyt hoorden
dye boeden do worden se wo
en geryngē myt groter vrou
den so machte se sich op de
wech den se comē wāre toe
ourten herē to ontfangen
grote ere en gauen vor oir
re guede boetschaff. **E**nde
als dye boden to lande qua
men. en ourten heren ver
taltē dye boetschaf. vā begy
ne to den eynde **D**o wart
dye vader horde viter ma
te vro vmb der leuede **s**ys
sens. en grote vroude wart
dor alle syn lant. vā heren
en fursten dye dyt horden

||
wille

Ende dye iongelinck ont
fenck dye boetschap quiet
lichen. myt der ordynery
ghe der bruytloff. en der an
der gesette. en hy was syne
vader stedelichen verma
nen dat volbracht worde
dye wylle der ionferen En
dat hy woirde geletet i de
kyrsten geouē. en dat he
ge... worde na der ion
... En engelant
was i... i ve
le... rijke En do wor
... bracht en to samē ghe
socht dey edelen ionferen
dor twey conytryke Ende
do worden bracht de edelen
schone ionferen vor dat
pallais des conyns to ont
fangen costeliche cleynoden
En zeynaide na oure cony
lichen staede. en to eynē tep
ken eyns nyen strydes Ind
als sie nu alsus ghegeret
waren do sante sie dye va
der des iongelincs myt gro
ter cost der edeler bruyt sa
te **Ursule** Ende our vader
vergaderde oic der edelre io
feren en vereynichde sey to
samen en gaff sey sent vr

sulen. En sie ontfenck sey
... oic werē gesat
van... hemel En leerde
... hie na gescreuē steit
En... groter cost en ar
beit der beyder coninck so
leit... sie bereyde dye schippe
En myt voele werckluden
de dar to hulpe als myt hou
wen dat holt in den walde
myt voren myt schauē. en
myt grote arbeit en kost
en oic myt groter zeyrate
van siluer en golde en der
gelichen Aldus wordē bereit
dye schippe myt groten etnis
te deser beyder conynge En
als nu veruillet was dat
getal der vituertorere io
feren na der vorsichticheit
godes. en vnder en was eys
mechtigen hertoghē docht
genant pynosa. dese was
ey ouerste na der heiliger
kunfrouwē sente ursulen
want sey was edel vā ghe
bort en van dogeden. ende
dau vmb so verselde se our
vader to sante ursule. ende
verbant sey to oic myt den
bande der mynen. en opey
nē gesatten dach. so quam
dese ionferliche schair tot

oure koninginnen Ende
recht als to eyne stryde de
in den schyppen plecht te we
sen. so verwachtē sie des ge
bodes oerree gebedersche
En sante visula stoynt mid
den vnder den ionferē myt
eyne vrolichen angesichte
en myt eyne starckē moede
sachte sey ten eyersten gode
danck en ere Ende dar na
effenbarde sy oere hemelic
ken raet ouren getruwen
gespyelen En sterckede sye
ind lede sey. so wo sye got
solden vruchte. en lieff heb
ben en in synre liefden t
blyuē solden Want dye vol
komende liefde gots die v
dyuet allen vruwendigen
anxt En dye ionferliche
schaer dye horde. en ontfen
gen dye vermaningen ourer
koninginnen myt groter be
gette En houen op oerre
herte myt ouren handē to
deme hemel. en gelouede in
xpm oure andacht en ou
re angenomē geistlichet
rydderlichen to halde En
al lichen verbude sie sich
e eyn ander dat gans
en stede to halden Ende

4
it was do oen eyn herte en
eyne seile Alle ere deser wlt
en wat in deser werlt was des
en achten sey vourbaus nicht
meer. Want se hadden ont
fangē dye hemelsche suetich
in oure herte. En dye heyl
ge engelē wēren dickwyle
by oen. en sterckede sie i ou
ren gueden opsatte En oic
so warē dye engelē der duif
termisse dickwyle by oen.
ende tergeden sey myt grote
bekorvigen. dat sey māne ne
men solden tot echten. ende
solden dye werlt ermerren.
en solden rich sijn. en dye wer
ke des vleysches ervullē. en
deser geliche Mer dye heil
ge engelē behoiden sey dat
se bleuē in ouren guede op
sate En oic so warē dye hil
ge engel gesant to sante vi
sulen sie to leere. en to seagen
alle dye dyck dye got myt
oen doen wolde Her na als
oen eyn teyken wart gege
uen in deme merre wāt et
was na by en. alto hand lie
pen sie to schyppē myt vlen
en bereyten oure gewerre
recht off sy solden stryde. en
dan so schyffden sey verre in
dat water en voren dye ey

ne to den anderē. en dan vlo
erne van den anderen. ende
eyne voer en dye ander na
Ende by wilen so waren sje
wyt van ey ander. en dan
eyne snellike to der anderē
en daden recht off sje step
den solden En aldus van
allen spele dat menschen i
mochten erdencken. des en
bleyf nycht van oen onū
sodh. Aldus oueden sey sich
alle dage. En dyt geschach
allet in rechtter ionferliche
wysen. by wilen ouede sje
sich eyne gantzen dach. by
wilen eyne haluē dach. en
vnder wylē vā vespertyt hēt
to den auēt En to dese spe
le en gesichte vrende so quā
oer vader. en dye ouersten
des landes. en stonden tegē
wordich myt deme gemey
nē volke. en sage dese wo
derliche geschichte to. ende
der groter ionferlicher vrou
den dye sje dreue in deme
spyele En dar was grote
vreude alle dye dat saghe
En als dese vreude lage ge
wart hadde. en dye dye ja
re vmb waren gegangen i

welken dat voorspel irer i
martelien geschiet was En
oic die dach der brulofft na
kende was En die brudegom
verberdede was myt groter
lieueden dye hy to der bruit
hadde En alle dynck dye to
der brulofft hōrdē bereyt
waren. En dye heilige san
te vsula des allet sicher was
dat oer vā gode openbairt
was. en gesacht was vā oē
heilige engele Met doch so
was se sorchueldich vme i
mēscheliker kranckheit wil
len. en dar vmb vermaen
de sie oer ionferē dat sey
stede bleuen in oure gude
opsate. den got oen gege
ue i hadde na syner barm
herticheit. en dat sey stonde
vor der duere syntre myl
dicheit. en cloppeden myt
ouren andechtigen gebede
op dat sie nycht en verlore
den bant ouer kuyfheit.
vnder welken bande sey vech
ten solden dem hemelschen
kōnyge. en ouerwynē mit
synre hulpen. Aldus leerde
dese heilige vsula oerre lie
ue geselschap myt experie
ende myt worden Na deme

als dyt was gesacht do wor
den dye andechtigen Jonfe
ren vit beweginge ons her
ten wernē en schypen. en ve
pen an dye gotlike hulpe.
En baden got vor oure ko
nigynen. en oure eyne vor
dye ander myt bernēder
andacht. op dat se alle same
modhten beholden ou vern
nichheit. de se deme ewygen
brudegom geoffert hadden
Ende to oen quame voil
Jonseren van voil landen
alt en ionck En oic so qua
men to oen voel vrouwen
dye sugende kynder brachtē
in oure armen En ander
vrouwen en man Edel en
onedel Dese quame myt
furiger mynen en verbū
den sich to desen Jonseren
myt oen to verweruē der
merteler loen **D**ick so wa
ren onder oen depne ionge
Jonserger van vynt offt ey
nē Jare. en somigen vā ey
me haluē Jare. en tweyer
maent alt. en der geliche
Als yt wart oppenbairt.
heer vormalis vā somyge
deser ionseren Aldus spre
kende vnder onser geselschap
warene voil dye broder

en susteren hadden. en adē
mage. den oppenbairde sich
dye heilige engelē. segen
de dat sey myt ons solden
wandelen to ontfangē dye
croone der marteler. En heb
ben vort na sich gethogen
Jonck en alt. en hebn ontfā
gen den loen dye on gelouet
was ouernyts den engelen
Vort so is dyt gerochte der
ser geselschap vit komē vor
byscope en herē der lande
de dat vorwar wpysten dat
got myt oen was En voel
van oen dye achter lyeten
land en luide. richdom en eere
deser werlt. vruut en mage
en volgeden na deser gesel
schap. begerede to steruē mit
oen dorch xpc willen **D**ick
so waren onder oen somyge
dye kortlike bruit geweest
solden syn off sey bleue wete
in ouren lande **D**ey worde
oic vermaent en gestercket
van den heiligen engelē. En
dye vader sante Visulē dye
hadde dye brodere inde dū
sustere. en dye eyne suster hpete
Jossipa Dye ander Chelyn
dus. endye derde was genat
eulalia. En synre brodere

lyesche eyne **H**elindius
Dye ander ludrentus **E**n
dye derde **H**erwytus **E**n
dar was oic eyn hertzige
genant Iodwich dye hadt
eyn wijs genant hirmegar
dis. **E**n dye hadden eyne
dochter genant pynosa.
Ende dye was na sante v
sulen eyne ouersten als vor
gescreuen is. dese hadt eyn
suster geheysen **E**uodia **e**n
de volgede oer na **H**erwi
tus hadde ey wijs genomet
hadewich. **e**n sye hadt mit
eyn dye dochtere. dye eyne
lyete **S**apientia dye ander
Serena **E**n dye derde **E**ula
lia **E**n sapietia was eyne
ouerste ouer dusent deser
ionfere. **E**n dye hertzo
ge **H**elindius hadde eyne
iongen son geheysen helyn
dius. **e**n hadt den son van
synre vrouwen geheysen
malcha de was eys edelen
furstes dochter dese ionge
helyndius hatte ey wijs ge
nomet **A**ma **E**n dese hadde
twe dochtere in deser gesel
schap dye eyne lyete spes
ende dye ander **E**ufrosina
En yosypa deser vursae

uen hertzigen suster dye
hadde eynen man genomt
Eusebius eyne hertzigen
En sey hadden in deser gesel
schap dye dochter **D**er was
eyn geherten **E**leutheria
de ander **J**osypa. **e**n dye der
de **N**estoria **e**n dye hadde de
vader van eyne andere wiue
En eleutheria was dye vhr
de na sante **V**rsule ouer dye
gantze schair als hnr na vol
get. **E**n oic was floretia ey
ouerste **e**n dye was eys ko
nyges dochter dye was ge
heysen **E**gydius. **e**n sijn wijs
heisch **E**lena. **e**n dese conyck
was sente **V**rsule vader bro
der son **E**n sante floretia
dys conyges dochter hadde
myt oic eyne suster geheysen
placetia **E**n dye was van
groter dogeden va ouren
jongen dagen gode **e**n den
luden lieff. **e**n dyese weren
berde vertrouwet twey ma
nen de edel **e**n noch jonge
linge waren **E**n placetien
brudegom was eys hertzoge
brudegom son geheite flo
rinus. **e**n volgede na synre
buit **e**n deser heiliger gesel
schap **E**n helyndius de sus
ter sante **V**rsule vader dye

hadde oic eyne dochter in
deser geselschap genant pla
ada. En dyc derde **dochter**
suster volgede oic na en vrou
wet sich myt xpo. Oick was
myt oen en edel Jonfer gehei
sen **Velindus**. En was doch
ter der monen sante vsule
vader. En se was en ouerste
ouer dusent Jonferen. de had
de myt oer eyne suster genant
virgilia. En sante Cordula
was en greue dochter der
was geheite **Quirin**. En
syn wyff heysche **Aderwig**
en was eyne greue docht
genant **Hardericus**. Na de
me dode oirs mans qrin
so nam sie eyne anderen
man geheiten **helyndius**.
En dese was broder sante
vsulen vader **Harderic**
was eyn dogetzam edel
greue. En was oem sante
vsulen moder. En syn
wyff was genant **vsula**.
En was en grote herten
dochter uit dannuen lande.
dye genommet was **ebbo**.
Ende sye hadde oick twe
dochter. vnder deser gesel
schap dye beyde Jonferen
waren dye eyne hysche

6
Julma en dyc ander **ebbina**.
En dese ware van grote eete
en dogeden. En dar eyne ede
le heilige Jonfer geheite **lu**
cia dese was sunte Cordelen
nichte. En hadde myt oer ey
ne suster geheiten **sapiecia**.
En oirrer beyder vader was
en heydens conyck. En **dona**
tus dye heyl na geheite wart
Syruacius als heyl gecore wt
to eyne pause dese was syns
broder son. En is dye pais
dyc myt oen gemartelt is.
En dye **luca** was en wyse
vorsichtige ionfer. En was
eyne van den ouerste deser ge
selschap en hadde vnder sich
dusent Jonferen. Vn en Jonfer
genant **Osanna** dye was en
hertzen dochter. en dye heyl
tich was sunte **synosen** mauch.
Ende **sapiecia** dye ionfer
was michte sunte vsulen.
En hadde oic dusent ionfe
ren onder sich. En oirs vad
broder was myt oer genant
Sustachus dye was en mech
tich greue. En sy wyff was
genant **Hibilla**. En dese gre
ue hadde seuen dochter der
starff eyne in oirren lande.
En dye anderen synt na ghe

uolget desen ionfere vñ al
dus hiesche dye eyne Mar
garita die ander florecia
die derde Eusebia die vier
de Margarita die vyfste
walburgis en die seeste Lu
lutheria. En dye vā desen
ware mānen gegeue to der
echte. En dye anderen wa
ren Ionferen. En deser vader
en moder do sey sagen dye
grote begerten ouer doch
teren. so synt sey ontfenget
myt groter leueden. vñ ach
terlyeten lant en lude. en
eere deser werlt. En synt na
geuolget op dat sie mochte
steruen vmb xpus willen
En dese selue Eustadius
hadde eyne busscop tot eyne
broder geherten Cleutheri
de ouer gaff alle staet vñ
eere deser werlt en volge
de syne broder en syne rich
ten. En Eustachien wyff
de hadde oic eyne broder
genomet machari en die
hadde vier dochter die is
myt syne dochtere oic na
geuolget. en ey vā desen
vier dochteren was genoe
met Margarita dye ander
Verena dye derde Alcyd en

die vierde Micromia En de
vierde vursauen hertuge
Helyndius dye eyn son was
des oemen sunte Vrsulen
vaders dye volgede oic na
myt syne wyue dye hresche
Anna en hadden myt oen
twe dochter dye eyne hrete
Spees en dye ander Eufro
sina En myt oen volgede
oic ey heilige Ionfer geheite
blandula. en dye was eyne
medytigen greue dochter
En deser moder was eyne
moene sunte Dapicien
en was oic sunte Vrsulen
nichte **Woe dye gantze schae
re getalt wart en dye ousten**

Hls nu aldus **gehoere worde**
sich hadden vergae
dert dese eetwerdige gesel
schap als wy nu gesacht
hebben. en alle dynggebe
reft en geordniert waren
Do bereiden se sich op den
wech. en van iugeuyge gots
en der buisschopen raede
dye myt oen doe ware be
reit to varen Do liete su
te Vrsula vor sich komen
dye alre wiysten vā de Ion
feren. en talden do die gant
se scharre man en Ionfere

en die anderen so wo sie i
waren Ende vtrkoue do
die gene die ouerste soldē
syn. En die waren dye al
re stanchaffichsten. en alre
starckesten vā gemoede.
Der wordē cilue vituercore
en eyne eiddret worden
dusent Jonferen beuolen
den sie solden vor gaen.
en alle dusent ouer alle de
se mit eyne ander so koren
sie noch vynnse Der was
eyne die alre ouerste. ende
ouere alre hoeft die heilige
bruet sunte Vrsula Want
sie was wyse van synnen
en eys starcken moedes.
En na oer was pynosa ey
ne dochter des hertogē als
vor scruen is. En was na
nichte sente vsulen. Ende
die derde was sunte Cor
dula en was eys greue doch
ter Dye vierde was Fleu
theria eyns hertogen doch
ter. en was dochter der suste
ren sunte vsulē vader En
die vyfste was florēcia
eys koniges dochter gehei
ten Egidius vñ was na
maich sunte vsulē vader
Vu is te weten van den
anderen ciluen wo oer na

7
men waren Die ierste was
genant Jotha en was eynes
winyges dochter en myt oer
twe susteren der hiete eyne
Gemiana. en dye ander.
Iusticia dese waren nichte
sunte Vrsule Dye ander
was genomt benigna. en
was eyns hertogen docht.
en oir volgeden na vier
susteren dye eyne heysche
Sibilia dye ander Mobilia
die derde Eufrosina. en die
vierde Eustochia Dye der
de heysche Clemēcia dye
was eyns mechtigen herto
gen dochter en hadt myt
oer twe susteren dye eyne
was geheiten Juliana en
dye ander Inducta Die vier
de was sapiēcia. en dye was
eys edelen fursten dochter
dye was oeme sunte Vrsu
len vader. en hadt myt oer
twee susterē dye eyne was
geheiten Sulaha en dye an
der Terena Dye vyfste hie
te Corposora en was eyns
konyncks dochter. en hadt
oir by oer twe susterē eyne
was genompt Eutropia.
Ende dye ander Pallodora
Dye seeste was Coluba en
was oir eys koniges docht

en eyn suster was by oer ge
nant Cordula De seuende
hiete bndicta en sie was eyn
andachtigen fursten dochter
Ende deser volgeden na vier
wyse kloke susteren der hie
te eyne Cornula de ander
prudencia Die derde Vapie
cia en die vierde Illustris
Dye achte hiete Odilia en
was eyns mechtigen greue
dochter en hadt by oer tve
susteren der hiete eyne Julia
ende was groet Mer die an
der was cleyne en sugende
en hiete Vrsia Dye negen
de hiete Celindus en was
eyns groten greuen dochter
dar to was sie dogenachtig
en schone van liue. en hadt
myt oir ey suster genant
virgilia Die theynde hiete
Vibilia en was eyns wisen
conyges dochter en hadde
by oer dwe susteren Dye ey
ne was genomt Juliana
Die ander luca Die derde
Eugenia. Ende die elfte
was genomt luca en was
eyns conyns kynt. en was
eyne sere wyse Jonfer en had
by oer eyn suster de was noch
cleyne geheiten Placida en
sie waren na nichten des
brudegums sunte Vrsulen

Dyt synt dese elue die dar
regerden dese Jonferē myt
gueden exempelē vñ leuen
Vort so waren onder on
voel buschoffe vñ adere edel
heren als vursareue is der
voel gemage vnder ey ware
en oir voel die in korter t
tijt bruit soldē sijn geweest
ende ouer gauē alle lust en
eere deser werlt. op dat sie
bruit mochten sijn myt de
me ewygen brudegom
Die so waren onder oen
voele konyngynen en herto
gynne. en greffynne en vol
wedeuwen en matrone ende
voel amen de oir bereit.
ware vmb xpt willē to ster
uen. En die ionge coninck
sute vrsulen brudegom hadt
tve susterē der was eyne
Jonck en cleyne Mer die an
der was manbarich en was
gelouet eyne Jongen herto
gen. en se ver smade de bru
degom Jhm xpm den vrsu
la myt oirre geselschap be
gerde. vñ se volgede de her
togen en gynck in oirre
moder huis op dat sie ver
eyniget worde deme māne
Dat van etherius oir bro

der sprach myn suster hant
meer begeert dye eere en
vroude deser werlt. da dye
hemelsche eere en vroude
Daer na in eyre korter tyt
wart die hertoge gedodet
en starff quaelike. en sye
aegede rouwen. mer spade
dat sie gelaten hadde die
ionferliche geselschap. end
oic cort dar na starff sye.

Van den busschopen en ko
nyghē die to oen komē sy vit
engelant. en adere lande to m-

Du wert hie kortliche
vertalt dat geslechte
der busschopen. en der cony
gen die myt desen Ionfere
vit engelant synt getogen
en der geeure. dye to oen ko
men synt vit andere lan
den. Ende hie naer roett et
bet verclaert **W**ynff bissto
pe synt oen. geuolget vit
engelant. en in oerten wege
so synt ouerter noch meer to
geselliget **U**nder desen vy
fen hiete eyne **W**ilhelm?
dese was ey wyse man. ende
was van conylichen stame.
Oick was hie sunte vsule
maich van oirs vader we
gen **V**n oic hadde hy voel
nichten in deser geselschap

8

Ende hadt myt oeme synen
broder geheite **J**acob en syn
suster genant **G**emasma vol
gede oeme na myt drien
dochteren. en sie was ey eev
bare wedue **D**ye ander bis
stop was genompt **C**olūba
nus. en was van conylichen
geslechte. vñ was der heilig
allerandere soen der hertogv
nen en was sunte **V**rsulen
moder suster **D**ye derde bus
schoff hiete **J**uanus der kuis
van syner moder licham vñ
was eyn heilich wyse man.
en van **C**oniges geslechte ge
boren. en was sunte **V**rsulen
moder oeme. en was oem su
te **A**lexandere en sunte **E**ula
lien **D**ye vierde bisscop hiete
Eleutheri? dese was ey verste
dich wyse man. en was bro
der sunte **E**ustachien des gre
uen welkes wyff geheiten
was **D**ibilia dye oen na vol
gede myt sees dochtere **E**nde
dye vyfste bisscop was ge
nompt **l**otarius dye was
eyn kuyfche man vñ wyse
en was vā conyncks geslech
te. oic was hy na maich su
te **V**rsulen brudgoms **U**nde
dye andere busschope dye on
to synt comen in demē wege

der weten wy by na niet vit
genomē sunte Desarius den
busscop van melden dye ey
edel man was als vns dye
Joufrouwe Elizabeth besari
uet. vñ oick wo dar noch ey
re vnder den heiligen bisscho
pen was geheite Mauricius
en was sunte Ursulen moder
broder **N**u wyllen wy ver
tellen van den conyngen als
dat oppenbaert is van gode
En der hadden eyn deel kyn
dere brodere en susteren onder
deser geselschap Die got wo
delichyen bekiert en getogen
hauet Dye erste conynck
was sunte Holofernes gehei
ten Mer dat en is nycht sy
eygen name Want umbe
der dogeden wille synne se
len umb der schoende wille
syns liues so wart hei aldus
geheiten En Jonfer Elizabeth
die nomet oen Etherius en
was dye brudegon sunte Ur
sulen en dese en is myt on
nicht getogen Mer als ur
sula myt don anderen van
Rome quame do wart hy
to on geseliget Als ghy her
na lesen solt Dye ander co
nynck is genomē Oliver

en was eys conyncks soen
oick genomē Oliver ende
dye wart van synre bruit
bekeert de hiete Olyua en
was oit eyns mechtigen co
nincs dochter henoemt Cle
opater en was oem sūte Ur
sulen vader Dye derde was
genomē Troferus en was
eyn schoen Jungelinc eyns
conyncks soen genomē py
nosus. en dese coninc myt
synē wyue Cleopater is oit
na geuolget. en dese Juge co
nynck is was sunte Ursule
na maich Die vierde conic
hiet Lucius en was vader
Juge der eyster vnder den
alf ouersten en dese conic
was eyn mechtig here en
was vā geistlichem leue
en syn vrouwe starff om
aif En hy volgede na syne
dochteren. en synre nychte
sunte Ursulen der edelre bruit
Dye vyfste coninc hiete
Clodanius en was eyn geist
lich strenge man Dese hadt
eyne vrouwe genomē Blan
dina en hadden ey dochter
genomē Eugenia dese had
de eynē man geheite Alex
ander en was ey hertoge
Dese Eugenia bekerde on

ren vader en moder en twe
susteren dye synt alle nae
geuolget deser geselschap
Dye sefte Coninck hiete
Canutus dese coninck had
de eyn wyf genomit balbi
na en waren beide dogent
rich En hadden vier sone
die bekierden oere vader
ende moder mit oure gue
den exempel En hadn ey
nen soen geheiten karle de
me bauolen se en lieten dat
ryke En sie volgede alle
samen desen heiligen Jofrou
wen **D**ye seuende koninck
hiete pypinus en was uit
orienten lande dese wandel
de oit mede En syne huys
frouwe geheite Margari
ta en dese coninck was
mach sente Husulen vnde
oit so hadden sie vier sone
vn drie dochteren dese ouer
gauen alle dese werlt en
volgeden na vader en mod
myt elf kyndere **D**re ach
tede koninck hiete Adulf
dese was des vorgenomten
pypinus son en hadt eyn
wyff genomit dyonisia en
sie lieten hyn achter alle
dynck en synt na ghoulget

mit ouren vader en moder
en myt myt ouren sonen
en dochtere to sterue vmb
xpus willen **D**ye negen
de coninck was genomet
Anitus die volgede myt twee
dochtere **D**ye eyne hiete Co
luba en dye ander hiete
Cordula en dese Cordula
was eyne van de ouersten
Dese koninck was seve ri
che van schatze en was sen
te Odilien oeme en se was
oit ey van den ouerste **D**ie
tiende coninck hiete Dyrans
en dyese schein in groter er
barheit dese hadt ey wyff
genomit Sibilia en ey docht
er genomit Sibilia en oure
drie susteren volgede na de
sen ionfere mit groter beg
ten En dese Jonge sibilia
hadde dusent ionfere onder
sich **D**ie elfte coninck was
die edele coninck van danen
lande genomit Ruffridus end
wart va synre huysfrouwen
bekert die noch jonck was
va Jaren en hiete Olua vn
dese twe volgeden na deser
geselschap Dese Olua was
eyns hertogen dochter van
sassen vn was vlisich rechte
als eyn bye sokende an alle

eynden wen se mochte trect
ken to gode. Nu hebu wy
gesacht van den conyngē her
tegen en greuen. Mer des en
doutren wy niet beuere
dat sie alle konyngē weren
sunder van oirre gebort en
rychdom en geweld so mo
gen wy se konyngē en her
toge nomen. Want wy vol
gen na der bloiter wauheit
en scriue dre dinge dre war
synt en dre offenbar syn.

En dat falsch is. dat uwer
pen wy. want in der tijt
was dat rike der conyngē
seve dene. Also leset men i
der konyngē boeke dat twe
en dertich konyngē quamen
to stryde tegen drie konyngē.
**Woe diese dinge myt wau
achtigē tughe ondvoede worde**

Op dat wy nu seker w
den der wauheit en
der leren anderen erbaren
personen. Do brengen wy
hie vor dat getuichnisse der
andachtiger Elizabeth vā
schorn au vū bewyfen soe
wat sie voelt van desen ede
len personen en vā oer her
fart. Der sprācht dat oir sy
gesant van Colen breue en
scriffte. Als van der gebur

te of van deme staede der
bisschope der conyngē der her
togen. en der greuen ende
vort van alle der geselschap
der eilfdusent megedē vū
der wylcher scrift sy vant
eynen tytē van der edelen
komyngē van Sicilien
geheiten. Derasyna en van
oirre vier dochtere vū van
eyne Jongen seuken. Ende
elizabeth sprecht dat dese
komyngē was ey leydersche
en eyne vorzengerische alle
dese gantsche schare. Mer
sunte vsula was oirre al
lee houet. en sie was suster
sent vsulen moder. Vort
sprecht Elizabeth dat dat
was eyne Conyngē vā Co
stantiopolen genompt Co
stancia myt oiren oemen
geheiten marculus en was
eyn bisscop. Die scriuet sie
dat dat was ey hertichyne
geheiten Arpara. En was
dochter der moene sente E
therius. Hie vūb so segen
wy dat sie wau secht en noch
meer is dan sie scriuet wo
wail dat wy sie nye geseyn
enhebn. Doch geue wy ge
tuichnisse der wauheit de
wy heu na bet verclaren

16
solen **D**ic so was dar eyne
koningyne geheite **Hibilia**
Jonck vā Jaren. mer van
grote dogden. en was **Eu**
lalien dochter. sunte **visu**
le mone **E**n dar was oic
eyne koningyne vit orwe
gen lande genoemt **Hodi**
erna myt oure dochter ge
nomet **hodierna** **E**n dar
was eyne koningyne vit
swaue genomet **Bndicta**
en hadt myt oer twe doch
ter die eyne sunte **Jacincta**
geheite **E**n die ander ge
nomet **Duffya** en eyne ko
ningyne genomet **lucetia**
die was heyden en wart
vmant diurch den heiligen
engel en myt tween koe
ningynen en myt oure doch
ter l geheite **Ducem** vol
geden na desen **Jonferen**
En eyne koningyne genat
Predara dye seer geistlic
was vñ barmhertich myt
tween dochtere volgede oic
na dye eyne dochter hiete
Dapieca de ander **Caritas**
En ey heydensche **Comyne**
genomet **Vomfacius** dye
volgede oic na myt syre

dochter genomet **boifacia** **E**n
ey conynck genomet **lauven**
cius dye cortelick heyde ge
weest was vñ ey veruolget
En der tristen en gestraufft
wart vñ gode vnde wonder
lichen bekeert wart vit ey
wolue. in ey schaisgen **Dye**
volgede oic na myt synre
bruit geheiten **Nesmdas**. mer
sie was ey reyne iofet ende
eyns konyncks dochter van
yberne dye geheite was **Co**
hortan en voerte oic myt
em synre bruit moder genat
Nesmdas en dye was ey ko
ningyne. en noch twe anden
koningyne der hiete eyne **Eu**
stora die ander **Magmoralis**
deser was eyne syn suster.
En oure was noch meer vñ
yberne en vit andere lande
Als konyncks kyder en ander
here kynder **E**n dar nae
was oic eys konyncks dochter
vit butanien genomet **nata**
lia. en ey ander genomet **Do**
lodoxia en noch ey ander ge
noemt **Jula**. en dye hadt ey
mycht eys conyncks dochter
die hiete **Policarpus**. **Ende**
deser **Edelen** **Jonferen** quae
me myt voel andere geselle
schap **Dic** was daw eyns

konnicks dochter genomet
Eustemia dese was eyne an
dechtige Jonfer. en hadt mit
ir twe susteren. der hiete ey
ne **Eudomia** Die ander **Eu
genia** en waren mychten d'
vursteue Jonferen En oic
ware daer twe dochtere des
konnicks vā Normande lā
de. Dye eyne hiete **drothea**
en oir suster **lucia** dese hadt
myt en voil geselschap En
daer ware oic dochter des
konnicks vā vlaynderē als
lucia en **germana** myt oir
moder genomet **Theodora**
en ey dochter des hertoghen
van brabant die hiete **Gya
na** die was daer myt oirre
genychten genomet **Hywa
na** En noch twe dochter des
greue vā hywanen der hie
te eyne **Isanna** Dye andere
herdara. en des konincs doch
ter vit vrieschlant geheiten
Elizabeth Dese was eyne
nichte der koningynen van
danen lande. En die hadt
oic eyne suster myt oir En
ey hertoge geheiten **Alexan
der** myt sime wyue vnde
vynf dochtere En ey herto
ge genomet **leo** myt sime
wyue. en myt dryn susteren

En eyne hertoch genomet **Im
terus**. son des conyges gehe
ten **Juuan** myt sime wyffe
en myt syner dochter geno
met **Thases** en noch twee
susteren synt alle na geuol
get Dort so was dye greue
Herdericus oeme sent vsu
len moder myt sime wyue
dye geheite was **vsula** na
uolgede en dese **vsula** dye
was eyne andechtige stren
ge vrouwe en volgede oic
na. en allen lude was sie lo
uelick. en na deser vsulen
so wart genomet dye konyn
like **vsula** En sie hadden
by on drie dochteren Dye
eyne hiete **Juliana** Dye an
der **Ebbma**. en dye derde
was sunte **Cordule** moder
genomet **Aldewich** en dye
twe ysten ware reyne Jon
feren En daer was eyne die
hiete **Elizabeth** en was eys
grote fursten dochter die hie
te **Johanes** en oir mod hie
te oic **Elizabeth** en dye was
suster sunte **Desarius** des bis
shofs van **Melden** En daer
was oic ey heilge Jonfer ge
nomet **Nestora** ^{welker} mo
der was eyns konnicks doch
ter van walelant Dye hie
te **hunericus** en oir moder

hiete **Egidia**. En nestorien vader was genont **Eusebius** en was ey hertoch ende sie was suster **Eulutherien** en **roppen** Josippen va des vader sijden wegen. **A**ls nu aldusdane geselschap vergadert was in gode de heren en alle myt ey ander in eyre mynen. en lieffden bereypt waten vmb xpus willen to sterue hie in deser tijt op dat sie mochten leue myt oeme in ewyger tijt. En als alle dynck bereypt was als ghy hnt vor gehort hebt en sye to schypp gegangen waren. **D**oe heuet die mylde got angesien oirren andechtige willen gueden. en oir ynich gebet en heuet vit geleit ey nen wynt vit syne heymelichen schatte. **D**ye wynt voert sye myt engelschem geleyde in eyne nacht en in tweeen dagen an eyne land dat geheiten is **Teyle** myt allen den schyppen en der geselschap sonder alle verdriete. **M**er nyemant en dar ane twyuelē yten weren voele boeser geiste by en sie te bekoren ende

derf

dat gotlike werck to hydere. **D**onder dye heilge engele de sye voerten behoete sie. dat oen neyn quait en mocht wederuaren. **D**ie nu mercket wat grote schriens en dages en wat iamers was onder den vruden. en vnder de magen. dat also voele vitgelesenre schoynre blomē van oen schyveden. En dye boeser geeste quamē to de ouerste wilcher kynder. susterē en nichtē va oen ware gescheiden. en verwontē oerre herten myt groter bedroiffemisse also sere dat sie noulichen getroistet mochten werden in langen tijden. **W**ant der lande wate voel berouet va den Jonserē en va fursten on heren dat be dageden sie. En dar to geynhopen en was dat sie vimmer weder to oirren lande kome souden. **D**here dat dede dyn siwert dynre liefden. dat scheidde dye kyndere von oirren magen en vronden. **M**er also balde als sye waren vit deme gesichte oirrer olderen en vronden ouermyts engelscher ge

leydyngē so vergatē sie alle
dat sie achter gelaten had
den want sie erroude sich
also sere in deme ansien der
heiliger engelen. dat sie al
ler eertscher dyngen verga
ten. **E**nde oic hadden sie
myt oen sugende kynder die
en worden voort meer nycht
geuoedet myt den borsten
der vrouwen. Mer sye stach
en oir vyngere in oirren
mont. en̄ dar van waert
oen vuechticheit gegeuen
van goede en̄ worde also
geuoedet. **D**ick so en wa
ren sie nycht onreynliche
in deme wege als gewont
heit der kynder plectyt te
wesen. en̄ nemen en waere
sie lestich myt schrien offt
myt weyne. en̄ dese en̄ sint
nicht geredient to den elf
dusent. mer se werde oen
toe getalt. want oer was
by na vyntich hundert. **E**nde
dyt endarff nieman onge
loefliken laten dunckē syn
dat wy gesacht hebn van
den kynderē. **E**t was
hervoer mails in vser kees
pels kerken eyne vrouwe
dye brachte drie kynderen

to eyne mail. der kynder
leeffde een xv dage. dat an
der leefde drie weckē. ende
dat derde vier wecken. **D**e
ser kynder enwart geyn ge
spijset myt mylck of ander
spysen also lange als sye
leueden. **D**ic weten wy
meer getuichnyssen vā war
achtige abten. en̄ vā man
nen en̄ vrouwen. **I**d was
een Jonfer to oirren dagen
come die was geistlich vā
leuen en̄ hadde lange Jare
gelegen op oirren bedde on
mechtich oirs lues was se
byna doet. en̄ sye en at noch
endranck. mer vnder wile
so naem sie euenich spijser
in oirre mont. en̄ als sie
dye gekude dan gaff sie die
weder vit deme monde. en̄
nam oir nycht in den lijff.
dan alleyne dye vuechticheit
der spijser. en̄ oic vnder wy
len so nam sy nou ey eyer
schaelle vol wyne in sich
en̄ so was alle oerre lefms
se. en̄ die wijn wart also
vertert in oer dat geyne
fuechticheit vā oer engeck.
Dic so enwart se vā oir
ren leger nycht gehauen

vme eyniger onreynicheit
 willen. dan dat sie vmb
 meer rusten worde gehol
 pen. **D**ie so kanden wy
 eyne dyenersche godes en
 Jonfer: welke Jonfer als
 sie was onderwile in oir
 ven gebede. so wart sie op
 gehauen in dye lucht. en
 daw stoende sie dan en vol
 brachte oir gebede i groter
 furicheit des hulge grestes
En des selue gelijck is
 oir geschiet eyne apte de
 wy wail bekante. **H**euuet
 got nu dat wonder gedie
 in desen. so mochte hy oir
 wail voel wonderlicher dy
 ge doen. myt deser edelre
 geselschap. die hy aldus
 vituercoren hadde. **E**nde
 dye notarius deser geschich
 te dye twuelde op eyne
 tijt in sūmyge deser dyn
 gen. en do wart oeme got
 licken to gesproken allet
 dat du gestreuen heues
 dat is waer. en synt voel
 meer wonderlicher dyge
 geschiet dan du gestreuen
 heuest. **E**n oiff sie alle
 weren gestreuen die dy

ge die by ons geschiet syn
 nouwe soldē et der mēsche
 gelouē. **A**ls sie nu an de
 lande ware. als vorstreuē
 stent. dat begert hadde die
 edel vrsula die eyne vor
 gengersche was. recht als
 moyses voertgenck de volc
 vā israhel dor dat toede
 meer doe sey entgenggen
 farnoms volcke. **D**o sanc
 sy oick deme hemelschen
 brudegom eyne loue sūck
En dye edele ionfere son
 gen alle myt eyne herten
 mer nicht myt grote ge
 schalle. to gode. en dey sūck
 der ymnerlicher vrolich
 is op gestegen myt suete
 geruchte geroecke in die
 oren des herte vā **S**abaoth
En dar bleue sie die nacht
 restende. **D**es andere da
 ges toechten sie des oen noit was
 tot oirren schippen. en gym
 gen weder te schippe. ende
 trecten oirre anckere we
 der yn. en dye heilge enge
 len voerden sie snelliche
 weder den stroem hent to
Collen vor die grote staet
 dar nu oirre lichame rus

ten in deme vrede Ende
dar sint sie vitgegangen
Do qua die bisschoff va
Lollen mit den pas cler
schap. En myt den burge
ren oen entegen. En ont
fengen sie myt groter er
werdicheit En do namen
sie daer dye vaste eyne kor
te tyt Mer die heilge vs
sula dye gode groitliche
behagede in ouwer engel
scher kuisheit. die sach in
ouwen slauff eyne Verba
ren man in engelscher
clauheit by oer staen. en
vragede sye off sye slieff
En also balde als sie oen
sach do wart sie verueert
Do troiste he sie guetlich
en sprechende dochter du
salt weten wat du begeret
heues dat sal gescheyn.
En du salt myt dye ghe
selschap wandelen to Ro
me. en onder der besche
myge godes. so saltu hnt
weder komen mit den gat
sen getalle alle dye gesel
schaff Want ons is hnt
bereyt in deser stat die rus

te in gode hent in ewich
Want eyne guede strit
hebo dy gestreden. den loff
hebdy volbracht De gelo
uen hebdy gehalten En
dar vmb is v bereyt ey
ne crone der gerechticheit
welke crone ghy ontfan
gen sult. va den gerichtē
rechtter. Dar vmb dat ghy
bekant hebbet synē name
En oure hulpe solt ghy
geuen myt uwen licha
me. den ghenen dy v so
len vervolgen Als ghy
dan auff gelacht hebt dye
borde uwes crancken vley
sches. dan solt gy myt gro
ter vrouden ouwer mar
tien geuoert werden to der
hemelscher slauffkamere
oures brudegoms Ende
als dyt gesacht was do
verschiede de man van
oer. En dye heilge vsula
entwpuelde nicht an de
sen gesichte. noch an de
me dat sie hadde gehort
Des morgens seve vro.
do riep sie ouren myt ge
spelen to saman. En sach
te en wat sie geseyn en
gehort hadde En als sie

Dyt horden. do was dar ey
 ne gemeyne blytschap alle
 der scharen. dat sie dar toe
 werdich waren. dat sie lyde
 soldē die martelre. vme des
 name wille ihu xpi En
 do sie doe geoffert hadden
 ourre offerhande. en mysse
 hadden gehort Syndrecht
 like. so haisten sie op den
 wech. op dat sie balde we
 der come mochten. ontbū
 den to werden. vā de bur
 den ous crancken licham
 en to xpo komē mochten.
 op dat die vorsichticheit
 godes nicht en woede ge
 lettet. als van ourre wegē
 So synt sie mit groter blit
 schap weder to schrype ge
 gangē. En die busschopp
 vā colle myt alle den bur
 gere: gelyde sie weder to
 schrype. En gauē on wes
 oen noet was Vn segen
 den sich myt groter reue
 rēien vnder ey ander Ende
 dar voeren sye hene myt go
 des gelyde en marie syre
 lieuer moder. En der heilig
 engelen En dar quā ey
 wynt en slouch in drey seghe

len der schrype. en vorē by
 nen drien dagen. en eynen
 haluē dage. hente te basel
 vor drey stat. En dar worde
 sie eerlichen ontfangē van
 pantul' deme busschoep der
 staed. en vā den gemeyne
 burgerē En vā de ouersten
 En daer liete sie oerre schryp
 pe **Wo sey to Basal lieten**
ourre schryppe en grengen
ouerlant hente to Rome
lichtliken sonder arbeit

Die beualen sie sich
 gode en syre lieuer
 moder marie en bereyden
 sich op de wech. de sie be
 gerden te wandelen. Ende
 outdenwerde onder sich woe
 sie gaen solden. welc vor
 en mydden. en achter gaē
 solden. En elyzabeth sprac
 dat drey busschop vā basele
 myt to Rome wandelde. en
 weder vme to Colen end
 ontfenck myt en die tro
 ne der martelar **Dick en**
 wynt men mycht beschreue
 dat ermych pert. off wage
 off karre. off mule hedden
 die sey vourden ouer den
 wech Mer drey busschoppe
 en drey fursten. en ander he
 ren En vort die eerbaren
 matronen die myt oen wa

ven Die hadden myt oen by
hundert perde. En also voel
mulen die drogen oirre
mulen burden. en dat on to
gehorte. en sie made oir
re processie rechte bequeme
En die elff dusent ionfere
die gynge vorsich in eyn
re processien. en onder wile
so gynck sent vsula voer
en vnder wilen so gynck
sy mydden onder oirren
lieuen gespielen Ende ste
delichen so waren by oir
behoeff priestere. vn ionfe
ren. en ander viele eerba
ren matrone. Dye dar to
genoeghet en gesat waren
Oick so hadde sy by oer oers
vaders suster geheite eulalia
En twe andere dye oirrer
moder susteren ware. dese
waren eerbare persone. en
va groter wysheit. Die ey
ne hiete Eulalia. en die an
der Eugenia. en wart oick
genomt Alexandria Vnde
eyndrechtliken gynge sye
in der processien. en geyne va
oen gynck nicht herwart.
noch darwert. als wylde gec
ke ionfere plegen to doen
Sonder sie gynge sedelic
en sachtmodelick en oitmo

deliche Want die heilige en
gelen en die heilige ionfere
waren stedelike by oen. en
regerden sie en behoede sy
En sye sigen die heilige en
gelen. myt den heilige ionfe
ren in groter clauheit. by
oen wandelen En des ghe
sichtes en veruoude sich
nicht alleme die olden. son
der oic die iongen Die so
hadden se sich also sendelich
en in deme wege. in worde
en in alle oirren wesen en
wandelige. dat yt voel ne
me to schriue off vit to spre
ken Ende voel memē dat
sie geynen troist en hadden
vans mans hulpen Mer als
men mercket die rechte ge
schichte. so wynt men dat
sie hebben gehad dyerst en
hulpe der manne Wat men
leyst in oirre passien dat sie
hent to theyle segelden byn
nen eyre nacht. en tweē da
gen. en des andere dages
hent to **Lollen**. en worpe
die anchorē vit en yn En
bunde die segel an die mast
boeme. en toegen se op en
aff. en dye schyppe bereyden
en regerden sie. en oic. die

herbergen bereyten sie . ende gegulden worde des oen noet was . en dye dyge to schrype gedrage worde En dese dyn ge synt alle geschiet ouermans hulpe . dye hie yne is socht en kundich ware En wy mogen koenlichen sege als yt vormalis offenbaurt is . dat meer dan drie hundert man in deser geselschap waren . welker meer dan twe hundert gemartelt worden mit oen dor xpc willen **Wo** **oure cleidet en schoene nicht en verpleten . en lichtlike gien**

Du sy to wette **S**ge dat oure cleidet noch schone nicht en verpleten in de wege va arbeit des weges . noch oure geyne sere moede en wart . oft mit grote verdriet oft arbeit . oft eyngedeyne swaerheit bekomet worde . noch ouc eynige crancheit geuoelden bynen off bute Dunder alle dynck waren oen ghe noichliken En alle dynck ghyndt oen geluedeliken toe **Die dye Jonghe Jonferken van v . off van v m . iaren die gvingen myt alsolcher lichticheit . dat sie nou eyn**

ge **lichticheit** moedicheit voulden **D**yt is wonderlike dat wy nu segen solen ende het ducket menigen mesche harde vngeloefliche syn **G**eyn wech wo hart off wo enge hy was die en mochte sie nicht hynderen En wandelden in den swaren wegen al so lichtlike . als hadde sie gegangen in rechte sleyte spel wegen En dat sachten etlike van desen ionfeben . her vormalis doe sie gevraget worden . va ouren wege . oft sie ouc in eynichen enge wege eyniche swaerheit geledehedden **D**o antwerde se ald neyn . rechte als voele sielen in eyre waellustiger cleynre stat enthalden worde **A**ls gelicher wyse enhaode wy i den cleynen engen wegen geyngedrengte noch vdruct **W**at ons en was geyn wechte enghe . **E**n wāner sie quamen als dar men ouer to varen pleyt . off an ander vlietende water . en an te brocke sompen en der geliche . dar geyngē sye ouer sonder alle verdriet . en sinder quetsynge ouer lyues . en ouc sonder schrype en bruggen En wo dese dynge geschiet syn des

en weten wy nicht. En ande
ren dorren oic nicht dar um
me bydden dat is ons offen
baert werde. Want ons vwo
dert myt den die sich vwon
deren. Mer wy bekēnen got
wonderlichen in desen en in
alle dygen. en wy enkommen
got nicht begripen i synen
wercken. En dye dyngge dye
openbaert syn dye schriuen
wy. Wy lesen dat got sedich
de. v. dusent menschen mit
v. broden. en myt twee[n] fys
schen. en do ouerden xij kor
ue vol der brocken die ouer
bleuen. Werckede got dat
do in den menschen. Do mach
hy dat oic wail gewercket
hebben in desen ionfere na
sime willen. In als dyehil
ge Ionfrouwen worde ghe
vraget. op eyne tijt myt gro
ten ernste. Wo dese dyngge
geschagen. althants offen
baerden sich oirre voel. aldus
spreekende. Wat vbyndes du
ons aldus voel to vragen.
Wy wanderden ane alle ver
driet. en weder werdicheit.
Doch wete dat vorwair. dat
voel dyngge noch meer to v
wonderen syn. dye myt ons
geschiet syn der du nicht
enheues geschreuen. Ende

wāneer als sie des morgens
offte des auendes op satten
dat sie wolden an eynehem
eynde benachten. dat qua
men sie na oeren opsatte
sonder allen weder stant.

**Wo sie got behoet wonder
lichen. dat sie druege wan
delden onberegent.**

Tan der tijt dat sie vit
sint gegangen mit
oirren lande hent to rome.
so en is geyn veghen op sie
geuallen. to rome wert en
her weder hent to Colen.
Want die gotlike myldich
heuet sie behoet. vor alle
weder werdicheit. En dat
en darff nyemen ongeloe
flichen duncken. Wy lesen
dat sunte bernhart abt in
den claren dalen. op eyne
tijt. saet myt eyne broeder
buten dachs. en schreue bre
ue. en wat sūte bernhart
dichte dat schreiff dye broder
en in allen syden omme sye
regendet. en sie en worden
nicht geracht van den wege.
Hy vme so segghe wy dat
onse lieue vrouwe was de
sen ionfere by. en behoede
sie en was oirre vorgenger
sche. en behoede sye in deme

verberlichen is an to sien
starcken mānen. Dar steghe
sie ouer myt ~~stard~~ groter
lichticheit. **E**n vit desen
oppenbaerde eyne Jon
fer sprechende. Dat dye wo
wen dye kynder drogen in
ouren lichamen. en op ou
ren armen. stegen dese ber
ghe also lichtlicken op.
recht als offt se ledich hed
den gegangen. en vortmer
sachte sie. dat sie alle te sa
men en te gadder op. ste
gen de hogede des berges.
rechte off se hadde gegang
gen. in ouren huseren hent
aen den dorpel des huses.
Ende als vrouwe Eliza
beth wart gepraeghet. van
desen berge. en vā swaerch
des weges. **D**o sachte sye.
sey duchten do sie dye hoge
berge op stegen dat sie doe
gynge in eyne alre slechsst
ten walluystegen speilwege
en wo dese dynge gescha
gen des en weit ic by na
nycht. got dye weit ic.

**Woe Suinte Ursula seluet
getuich gaff oers gelueck**

Also **Alchen weges**
als suinte Ursula sel

uer getuichnisse gaff. en oic
sōmige anderen. do sie gepra
get worden. also vā swaerheit
der wege. **D**o sachten sie. dat
sie sich in der seluer tyt sere v
wonderden. wo se dye berge
en dye harde wege. Also licht
licken ouergynge. **M**er on
se lieue vrouwe sterckede sie
dycke wyle. also suetlicken
myt ouer genaden. en v vrou
de sie. dat oer arbeit oen ge
noechlicken was to dragen.
En oic dat dye groue spysē
oen bequemelicken smact.
En dye conyngne alre Jonse
ren. de was onstedelicken by
myt den heiligen engelen. en
behoeten sye. dat oen geen
morder off roeuer. off eyne
boese mēschen mochten sche
delicken syn. **E**n voel Jonse
en ander edele vrouwen. dye
to oen quamen. sey to beseyn
als dye sagen oer guet exem
pel. en leuen. myt wercken
der gotliker genaden. **D**o ga
uen sie ouer. en verleten ou
mage. frunt. lant. en lude. en
volgeden oen na om xpus
willen. **O**ff emydy mēsche
hnr aen twyuelde so woe
dese dynge geschagen. **D**re
mercke dat got alle dynge

vermach. en wercket alle
 dynge in syne creature. na
 deme als hye wyl. **D**ie so
 mercke hy die vylheit de
 ser edelre ionseren. oerren
 groten staet. en ere. ende
 oer zarthheit. en wo got
 oimyt den engelen oen
 verluundichde. so wo sie te
 rome wandelen solden. en
 voerde sie weder natuere
 dat water vit. hent te ba
 sel. **E**n dar vme hadde got
 dat willen hebben. dat sie
 to waghen. offte to perde.
 off der gelicke solden gewa
 delt hebben. des were hy
 oer wael machtich geweest
 te ordineren. **E**n also. als
 hy dat volck va israhel i
 voerde dor dat rode meer
 boue natuere. en myt ey
 me lichte voerde ser in dat
 lant dat he oen belouet had
 myt voel groten wonder
 lichen. **t**eycken. **A**ldus so
 mochte oic dye selue got
 dese vituerkore geselschap
 voeren ouer die hoge ber
 ge vn harde weghe oick
 myt wonderlicken teyken
 en wercken. want alle dyn
 ghe synt oen mogelicken

die voel wonderlicher tey
 ken gedaen hefft in syne
 heiligen. **A**ls men lijst van
 marien van egypten. so wo
 sie op den mendeldach mit
 de heiligen cruce teykende
 sich. en myt drogen voete
 genge ouer dye Jordane
 en qua to deme priester zo
 zima. **E**n do sie hadde ont
 fangen dat heilge sacmet
 genck sie weder vme. **E**n
 bynen eyne vren reysede
 sie twentich dachfart. en
 dat in oerren sterfluchen i
 licham. **E**n do qua sie in de
 aliediepste woesteyne. dar
 sie te lesten wart dort von
 den. **E**n dyt heuet allet ghe
 wercket eyn got. als wy vor
 gesacht hebn. **A**lse nu de
 se hierlike nekende pressie
 was Rome der heyliger stat
 op eyne dachfart na. **D**o
 quam die heilge wyse ma
 die bussthop va melde ge
 nomet. **C**esarius den wy i
 oic hnt beuore beschreue
 hebn. **E**n hy brachte myt
 ome voel geselschap. want
 sie wolden oic to Rome i
 wandelen. **E**n als dese v
 nam die sake. war vmb

se op den wech ware. doe
wandelde hy myt oen. en
vant onder deser geselschap
Elyzabeth synre suster doch
ter. die was sier geistlichen
en hadde eyne dochter by
oer genompt oic **E**lyzabet
En was eyne andachtige
heylige ionfer. **E**n vant
Ere ander suster son. gehei
ten **H**elyndius. die was en
Jonck hertoch. en syn wyff
was myt ome. dye was
dochter des oymen sent vrsu
len vader. **E**n vant noch
twe dochtere des voer ghe
noemden hertogen. dye ey
ne hvyete spes. de ander **E**u
frosina **E**n vant voel mich
ten onder den ionferen **E**n
hy wart ontfenget van de
me heiligen geist. **E**n volge
de oen na. op dat hy mocht
te geuen deme heren. syn
lyf en syne siele. en twe sy
re cappellane volgede ome
na. en vit synre geselschap
vier leyen **A**ls sye nu by
rome myt groter vroude
en gesontheit oirs lyues
quame **D**o qua dye heili
ge paes **C**yracus. myt der
clerckschap. myt cardynale
mit den ouerstan. en myt

Jonferen. en voort myt den
wedewen. en ganser gemeen
ne. va rome. en ontfenck
sye myt groter vrouden
en eeren dese louelike pro
cessie. en vite den neyften
steden. en castelen by rome
Do quam edel en onedel
begherende te siene. dese
geselschap en dye grote
vroude myt groten won
der en mycheit **W**ant de
se ionferen dye lichte myt
also wonderlichen myt Jon
ferlichen genaden. dat sye
gauen allen menschen eyne
schyn der eerbarheit. ende
alre dogeden. en alle men
schen verwonderden sich
oure dye sie sagen. en na
men eyn quet exempel aen
oen **A**ldus bleuen sie
to rome vier dage en visi
teerden. die heilige stede.
en beualen sich gode. ende
synre lieuer moder. en al
len heiligen. en oure ouer
wynyge. en oure marte
lye. dye sie bynen corter
tyt hebben solden **D**ic
so waren onder oen voele
ionferen dye mycht gedoept
en waren. dese do sy noch
waren in deme palaese

sunte vrsulen vaders ont-
 fengen boetschaff van go-
 de. dat sie to Rome solden
 ontfangen dye heylige doep
 en wordē daer gedoept vā
 de paese. daer stoenden dye
 Cardynalē by. mit den o-
 uersten. En deme gemeyne
 volcke. en dyt myt groter
 vrouden aen sagen. en on-
 der desen waren twee edelē
 en ouersten. en waren to-
 nyges doechter. en waren
 na mychten des brudegoms
 sunte vrsulen. Dye eyne hre-
 te lucia. en dye ander anas-
 tasia. **Woe sye van Rome
 quamen weder to Colen en
 daer gemartelt woerden.**

Ende dar na so namen
 sie ourloff. en bereyde-
 sich. op den wech. en Cyriac⁹
 die paes was ey heylich i-
 man vā groter abstinē-
 tien. kuisch vā leuen. ende
 hadde god en dye armē lief
 En oem verschenen. due
 māne in groter claurheit
 seggende. dat hy solde ouer-
 geue dye paeslike werdich-
 en solde volgen desen heyl-
 gen ionseren En dragē eyn
 guet exempel vor oen. mit
 der versmaynge der ceren

en staet deser werlt En alte-
 hants waer hy ontfenget
 van deme heyligen geest.
 En dyt oppenbaerde hy som-
 mygen vā synen vrenden.
 mer dye weder stoenden oe-
 me. sonder hy was volgende
 der gotliker vermanynge.
 en volgede myt oen. en wart
 oer meyster. en ey geleyder
 alle der geselschap. en als hy
 aldus vā dāne getzoge was
 do hy geregyert hadde in
 deme pauslichen ampt eyn
 Jair. en xi weken en was die
 neggentende na sunte peter.
 do koren sie eynen anderen
 in syne stede geheiten Nectos
 En want Cyriacus ouer ge-
 geuen hadde de stoel weder
 ourren willen. daer vme en
 schreuen sye synen namen
 nucht by die andere paesē.
 nochdan. so is syn name e-
 welicken geschreue by der
 martelat name in de boick
 des leuens. En somyge gec-
 keden die waarheit nucht
 kundich en was. spraken
 dat hy den geckē wyuē na-
 were geuolget. en achtent
 vor ey getkheit. En oeme vol-
 geden nae twee Cardenaele
 der hiete eyne Pontius. Dye

ander peter. En oic tve dyaken. Dye eyne hiete Cyprianus. en dye ander Calixtus en die was synre suster son. en dye ander was oic syn neue. Dic so volgede ome na dye priester. die eyne hiete Ambrosius. die ander Iustinus. en die derde Crispianus. Dic so is ome nae gevolget en archdyaken der kerken van Rome genomet florencius. dye oic symaich was. En ome volgeden na tve fursten. Dye eyne hiete Eugenius. die ander nycostratus. en synre dyener seuen volgede oen oic na. en eyne matrone genomet Herengardis die was oic syn nychte. en had by oer eyne dochter en drie ionseren. Dic so hadde hy onder deser geselschap som myge nychte. als sancta Dibia. Eustachien wijf des greuen. en hadde myt oer sees doechter. en voel and' mage dye. oeme to horten. Ende dye heiliche p'cessie deser scharen. geyngē van Rome myt groter vrouden en blitscap to entfangen dye crone der martelar

vor der stat to Sollen. Als den dat gelouet was van gode. en sie hadden groit verlangen. dar na myt groter bernender lieffden v'lede sie to de ewygen leuen. En xpc ihs. en maria syne lieue moder reggerden sye vortane. dar vme so mochten sye nycht dwelen in de wege. noch in oirren gueden opsatte. En als dye Ionser Elizabeth spricht. do sye te romie gynge. en weder va Rome quemen. so quamen oen noch meer bussrope to. die oic deilachtich worden synt der martelarcrone. Aldus so quamen sie weder to basel. en gynge weder vme in oirre schippe. en voeren snellike dat water aeff hent to mentze vor dye stat. ende daer gynge sie op dat lat. **Woe sunte Vrsula en oer brudegom to mentze wste to samen quamen. En hy daer gedoept wart va deme paes. Dunte Cyprianus.** **A**ls nu dye Edele Ion gelynck. en dye brudegom. sunte Vrsulen. dye eyne conynes kynt was. en alle deme volcke lieftallich was.

en eyn eynich troest. ende
 hopen was des gantsen
 landes. En vmaent wart
 van gode. wo dat hy ach
 ter laten solde syn koninc
 rijke. en synre bruit nae
 volgen. En hy was secker
 gotliker hulpen. En myt
 eynen menliken gemoede
 is hy vit synen eygen lan
 de getoegen. en oer na ge
 uolget. En dye heilige en
 gelen gelerten oen. hent dat
 hy to mentze is gekomen.
 En sunte Johan ewange
 liste dye was syn beschir
 mer myt den heilige enge
 len ontegen die boese geis
 te. die oen voel bekorvge
 en lydens aen daeden i de
 wege. op dat hy weder ke
 ren solde. to syns vader hus.
 En als hy en syne gesel
 schap quamen to mentze
 myt groten vlen. en voel
 geleden he. dden. En dye
 edel Jongelinc brande in
 gotliker liefden. en in lief
 den syner bruit. en als hy
 nu eynen dach daer was
 geweest. Dar na des ande
 ren dages quam dat loue
 like heer. en dye vituerko

ren geselschappe mit onspre
 keliker vrouden vor dye stat
 en vonden desen soeten my
 lichen edelen iongelinc.
 Daer in der stat. dye ourter
 myt groten begerden ver
 berdende was. En dye ede
 le bruit Ursula wylste wail
 vor driem dagen dat hy dar
 syn solde. eer sy dar quemē.
 En die busschop mit pces
 sien ontfenck sie eerlichen.
 myt groter vrouden vou
 de hy sie in dye stat. Ende
 dese edele dorluchtige bru
 degom Etherius die ginck
 tegen syne edele dogenach
 tige bruit. recht als ey edel
 conynck. myt groter vrou
 den. myt tuchtigem gebe
 re en gelate. en myt com
 dicheit eeren. En heiten oe
 me onder ey ander wylko
 me syn. Och wat vroude
 was daer. en wat andach
 tigen schreyens was daer
 onder oen. vansprediker
 liefden dye sye in gode had
 den en eyne to den andere.
 Dar vant ey maich den
 anderen. en ey vrent de an
 deren. en alle waren sie be
 reypt to steruen myt ey ander
 vme xpus wyllen. Ende

dese vituethoze brudegom
wiste wael allet dat syne
lieuer bruit offenbaert was
van gode. en hy stonde dar
na. myt menlichen gemoe
de. dat alle dynck eerlich
en volbracht worden. na
der insetzinge godes. en
myt oen waren somyghen
komen. die nicht gedoeft
en waren. en oit voel dye
gedoeft waren. en sye wa
ren alle bereyt oer bloit
myt oen to vergerten. om
xpus willen. En ionfer
Elizabeth dye sprecht. dat
hy syne moder myt oeme
brachte. En eyn deynesuf
tergen. En oit eyn bus
schopp genommet clemens
Ende bynen twee dagen
als siunte Ursula dar come
was myt oirter geselschap
do wart dye dogentlike
iongelinck Etherius ghe
doeft van de heilige pais
Cyracus. Want hy voer
dryn iaren geleert was i
dem krysten gelouen. en
nicht gedoeft. En dye her
lige doep ont fenck hy mit
eynen andechtigen oitmo
dygen herten. En dye r

heilige Ursula stoende hie
by myt den Cardenalen
myt de busschopen. en myt
den konynge. en furste en
heren en der priesterschap
En daer was onsprekeliche
vroude onder alle de here.
wat hie was gode lieff en
den menschen. en alle die
oen kanten. den was hy
eerwerdich. en myt oen
worden gedoeft. dye onge
doeft myt oen come ware
En die hemel wart op ge
daen. en dye heilige enge
len myt voel heilige qua
me daer van gode gesant
op dat sie sich vrouwe sol
den. des louelike hoechtij
des Dort is to weten dat
dese louelike iongelinck
Etherius was eyn luter
reyn ionfer. en mye vrou
we bekande. Also hadde
oeme syn moder dye edel
konynge gehalden ende
geleert. En hy hadde voel
michten onder deser verga
derynge. Dye eyn was
benedicta. Die ander lu
cia. en ware twe ouerste
onder den eiluen. Ende

eyne genomit *Anastasia*.
 En noch was oure meer de
 ome to gehorte. als vorsehre
 uen steit En *luceta* was
 eyne edel ionfer vā gebort
 en dogeden En was doch
 ter *Etherius* vader broder
 oeme. en oer moder was
 myt oer. en die was eyne
 grefynne En *etherius* va
 der wart bekeert. en wart
 v wandelt rechte als ey le
 we off bere. in ey schaupe
 En wart gedoept in syne
 eygenen lande. en starf ey
 guet krysten man. Och nu
 mercket wat groter vrou
 den was den die diesen
 edelen dogentlike Jonge
 linck sagen also recht eer
 barlichen in synre wande
 linge. en was smael en lach
 en wondetliche schoen En
 gelicker wys was oit dye
 vituerkore bruit sunte *Vi
 sula*. En hy was do alt
 xv Jare. en seuen maende
 En sey was olt xv Jare
 en dry maende En alle die
 diese twe edelen Jonge me
 schen saghe. oure dogtsae
 me wandelinge. en oure
 grote schoornheit Dye wor

den beweget iwendich en
 schrouwen van groter inich
 eit die sie van oen ontfenge
 Wo sie vā mentze voeren
 hent to *Collen*. myt furiger
 pynger begerten. en daer
 dye *Crone* der martelaer
 ontfingen. Als sye des sere
 begerde

Du naket yt . begerde
 Der tyt dat sie ontfan
 gen solden den loen waer om
 dat sie gearbeit hadde. en
 dye oen gelouet was vā go
 de. en daer ylden sye. en be
 reyden syck to der martele
 En komige hertoge en gre
 uen. En die edele komigyn
 ne greyffynen. en hertogyn
 nen. en wat oer was myt
 geryger vart wandelde het
 to *Collen*. vā als sy dar qua
 me vande sey de stat belacht
 vanden barbaren en hunde
 En somighe wille spreken
 dat sey des mycht enwysten.
 eer dan sye to *Collen* qua
 men En dye ouerste van
 de herden hete *Julius* En
 hiete *Julius* hadde twe ne
 uen to Rome. en ware van
 de ouersten. dye eyne hiete
maximus. en dye ander af
fritan. dese twe schreuen
 deme herden *Julius* de ey
 ouerste was des quaden

volkes **D**at groet volck que
me vā mānen en vrouwen
dye woldē hent to **C**ollē co
men den ryn aeſſ. en weren
alle to ſamen kryſten. en we
ren voel Jonſeren en vrouwe
ouder oen. op dat dye guntſe
werlt mycht kryſten en wor
de. ſo ſolde hy ſey to ſamen
verdelygen. myt ſyme volc.
want dye ſelue heyden had
den verdauſt walsch lant
en durylant. en ytalien.
myt morden bernen en ver
ſturvingen keeken en gotſhu
ſer. als ſere dat men nou
liken gots dyenſt mochte
vyn den dor alle deſe lant
En do deſe ſchone vit genck
en vor den ouerſten quam
do verwonderde hy ſich ſere.
en liet ome vorbrengen die
ouerſten van deſen Jonſere
en onderſochte myt groten
eerneſte oure geboerte. ende
oir lant. waer ſye hijr wete
comen. en waer vme ſye
daer weren comē **E**n dye
heilige **V**ſula en oer bru
degom worden oeme to ſa
men vor gebracht **E**n als
hy ſie ſach do verwonderde
hy ſich oure berder wonder
licher ſchoenheit **E**n ſye be

geſelſchap

hagede ſynen oghē wael **E**n
recht als dye blyem vā de
me hemel. ſo wart hy ont
fenget myt beghten to
der ionſeren. en ſpriet oer
to myt ſueten ſmerkenden
worden aldus. **D**yn ſchone
geſtalt geuet my to verſtae
dat du bys geboere. vā gro
ten adel en groter art **E**n
hy ſwoer by ſynen goden
ſpreckende **D**u bys wael
werdich dat du hebben ſalt
den to eynē māne. dye ouer
wōnen heuet **E**uropē. en
den fruchtet dat **R**oem
ſche ryck **M**er deſe **J**ofer
was aendencken dye dyge
dye des heren ſyn **E**n ver
ſmaede oen onwerdeliche
recht als eynē ouerſte der
duyſtermiſſe **D**oe wart die
huntsche menſche. grymē
de boeſe. recht als en grym
mede bieſte. vmb dat ſye
oen ſo onwerdelike vſma
de. en gaff ouer ſye. en alle
oure geſelſchap. dye ſente
cie des doedes **E**nde eer
dat ſey vvelen in dye han
de der mordener. ſo gebruc
ten ſie guedes rades **E**nde
volgeden na de exempel

20
sunte laurencius. Allet dat
sie hadden van costeliken
denoden. en deyder dye
costeliken waren. en wat
to zuyrate oirres lues ge
hoorde dat gauen sie den
armen. en ~~da~~ den armen
kerken. in dye stat va colle
Hir by so merckē alle ryc
ke prelatten. busschoppe her
togen. en greuē die dye hei
lige kyrken. en dye armen
berouuen. en snyder rijk ma
ken. van anderlude arbeit.
en na oirren doede de here
en den rijken oer guet late
on nutlike to verteren. ende
gelden oen daer mede dye
ewige heltze pyne. **A**ls nu
dese boese quade tyrane sach
dat sunte vrsula syns wille
nycht en wolde doen. do ge
boet hy dat alle dye Jonge
linge. en alle oer geselschap
vor oirren angesichte. en
oirres brudegoms gedodet
worden. En hy meynde dat
sey dan daer auff ververet
solde werden en also syne
begerde vervullen. En to
hantes wart dye edele Jonge
linc en brudegom sunte vrs
sulen dor stecken myt eyne
suerde. aen oirres syden. dar

hy by oer stoende. En also ont
fendk hy dye Crone der mar
telaere der hy lange begert
hadde. En wort so vergote
dye mordenaer. dat onschuldi
ge bloit. en recht als dye wol
ue in dye schape. also vpele
sye in dese onschuldige lam
merkens. En schoeten ende
slogen sye to dode. **E**n die
heilige vrsula stoend en sach
dat dye boese quade metsche
also mydych en grymich wa
ren to deme doede oirrer ge
trouwer geselschap. Doch
stonde sey stantachtich on
uertaget. en noch enmochte
dye quade hundesche metsche
sey mycht ouwynen myt sney
ken noch myt drouwen. En
to den laetsten also dye an
dere alle doit waren. Doe ge
boet dye tyrane dat sye ge
doet woerde. en do wart sie
~~gedoet~~ geschoetten myt ey
re stralen doer oerre herte.
en dat geschach eynen stevu
worp van der seluer stat dar
oer brudegom doit lach. En
als dese edele conynginnen
aldus geschoetten was. do
viele sye op den doeden hoep
oirrer lieuet geselschap. recht
als ey hemelsche margaryt
en was wnt gewassche myt

ouren purperē bloede. recht
off sie anderwerue gedoopt
were. En also voer sie op to
de hemelschen palase. oures
brudegoms myt ouwer loue
liker schairten. die ouwonen
hadden den stryd. myt groter
eeren en vrouden. **En offen
barynge van ouwer sun
derlicher wōmghe en vreu
den dye sy hebben in der he
melscher stad Iherusalem**

Sint vsula die offebar
de ennem to enre tyt
Aldus sprekende. do wy sol
den sterue. do sach ic die boe
se geiste. dye ware gewapet
myt voel wapen. en hadde
mangerleye gesteltemysse an
sich genome. en sey liepen hie
en daer. ouer alle den gant
sen camp daer wy gemartelt
worden. en verseden dre mor
denaers to onsen doede. En
dat geschach oic to der seluer
tyt. Dat it van deme velde
hent aen den hemel vol en
gelen en heyligen was. ende
die quame alle to same to
onsen doede. en to onsen stry
de. den wy eerlichen ouwo
nen. en alle dye choere der
heyliger engelē. en der heyl
gen. santen ons voel dusent
ontgaen. en ontegen. **Don**

der alleme dye choer thron
genomt. dye sante ons we
myt vit ouren chore. wat
die synt so vast bestediget
in der tegenwoordicheit gots
dat sie mycht lichtliken van
oer gescherden mooge wer
den. **En** als wy worde ge
uoert van den heiligen en
gelen in den hemel. do qua
men ons. dye heilige ont
tegen an allen syden myt
onsprekeliker vroude. **En**
dye ionseren en dye **neesten**
waren by ons dye neesten
En bewysden ons ouren
dyerst. **En** als die hemel
wart op gedaen van de enge
len. en van den heilige. do
quame ons ontegen alle die
ander heiligen. myt groter
onsprechliker vrouden. ende
voerden ons myt suete hemel
schen gesange. en myt alre
vrouden vor dat angesich
te godes. en marien syre
leuer moder. **Dye** sich myt
ons veruoude **synre victo**
rien. **Do** geboet dye almeh
tyge got. den engelen dat sie
ons ghyden myt den stoelē
der ionseren. en myt blenche
den cronen. **Do** wy aldus
geghyt waren. do vouden
ons dye ionseren in ennen
choere. **Dye** alre neist by

Weder

onfer

...en ons beret is va
...dar sine solen
...dusent ons ewelich
...myt gode.
...by onsen choer
...in welken
...alre claffie bru
...deme heiligen
...myt alle onre
...wachten sich v
...an der ande
...die wederen
...siner wōmghe.
...vroude
...sante maria
...johes en gelust
...engelē en heiligen
...waren
...on gedient
...in onsen wagt. die
...myt gro
...en myt gro
...offeden sy se
...sine ipeuer
...geboet
...alre laesten vā
...als sin
...geacht had
...die **heiden**
...met aet. en die
...begrauen worde.
...merket wat
...vroude was op
...onder den hemel
...van der to

oen steit. en ons bereit is vā
dem heren. Dar yne solen
wy eilff dusent ons ewelich
en veruouwen myt gode.

En alre neist by vnser choro
dar steit ey ander in welken
chore is my alre liefste bru
degom. myt deme heiligen
Cyracus. en myt alle oirre
geselschap ewelichen sich v
uouwen. En aen der ande
ren syden synt die wedeuen
in eyre schoner wonyge.

En monspredhliker vroude
En dye engel sunte Micha
el. en sunte Jokes euāgelist
en voel engelen en heiligen
die onse veruerrer waren
geweest. en ons gediēnt
hadden in vnser wege. die
namen myn siele myt gro
ter eerwerdicheit. en myt gro
ter vrouden offerden sey se
gode en marien syre lyeuer
moder. En ic wart gedoot
by na to de alre laetsten vā
myre geselschap. en als sun
te Bisula dyt gesacht had
vswant sie **Wo dye heiden
vloegen myt anxt. en die
heiligen begrauen worde.**

Och nu mercket wat
groter vroude was op
den dach onder den hemel
schen burgeren van der to

comst en vermerynge ou
rer geselschap. En wat gro
ter vrouden ontferck dye
heylige stat vā Colle. dat
oen gesant was vā gode
dye edel costele schat. daer
sye ewyge cere vā verwer
uen mogen vor gode ende
den luden. En als geendet
was dese gemerliche moort
do sthenkede got de moz
denars syne kelch des torens.
en sye worden recht onsyn
mych. en sagen ey grote scha
re gewapender. Also voel als
sye verlagen hadden. en
als sie dyt sagen so vloege
sye myt groten anxt. en doys
ten mycht langer daer bly
uen. en als nu ver jaget wa
ren dese vyande so waert
grote vroude. en vrede. den
ingefloetenē burgeren to
Colle gegeue. en dade doe
dye porten op. en vande die
lychame der heiligen ligen
op der bloter eerden iemer
licken to houwen en ouer
gotten myt oirren bloede.
En sonder allen twyuel sye
kaptē oirre voel aen oer
ren cleyderen. en an oerren
schyppen. want sye kortelike
meer by oen waren geweest

als vorescreue is. En sie be-
kanten wail dat dese vit
uerkore edel geselschap wil-
lendycke gestorue was. om
to halden onre vernicheit
xpo deme heren En bekā-
ten oec dat sey verlost wa-
ren van den barbaren. nicht
allerne van deme doede.
sonder oic vā memigerhan-
de groten lyden. en dor die
hulpe deser heiligen. Ende
hij vmb so boden sey oen
grote eere. nicht als slech-
ten menschen. mer als gode
in deme menschelichen lich-
am En spauden geynerost
En myt groter andacht en
oitmodicheit. miallick by
sonder arbeide Dye eyne
lasan en vergaderden die
gleder en lytmaten to gad-
der dye aiff gehouwe wa-
ren en droegen onre licha-
me by ey ander Dye ander
clepten dye lichamen Dye
anderen clepten mactē die
grauer En dye andere lach-
ten sye in dye sarcken En
hij na is Colleen meer en
meer verheuen yn geistli-
ken leuen en vmerret. het
andesen dach so en daet oic
nyemant eyb andere dode

licham begraue daer dese
heiligen yme resten. en
na vergangenre tijt. quam
ey geistlick man. geheite
Clemacius vit orientē lan-
de. en vit gotliker vman-
gen. en vor syne geloefde
so hefft hy gebuuet ey ker-
ke van gronde op. ouer die
heilige lichame in eere de-
ser heiliger Jonseren **Hij**
ōme **D**ollen loue de hen
want hy heuet gesterket
dye sloete dynre portē. en
heuet gesat vreden in dych.
en myt alsulckē geloueden
pande heeft hy gebndyt
dyne kynder in dy. **Van**
Sunte **Cordulen**
Het was oic ey Jonser
ouder deser geselschap hehei-
te Cordula. en was ey ouf-
te vnder vynsen als vorge-
screue is. Die lach vborzen
in eyne schyppē eyne nacht
lanck. en des andere dages
quam sye hij voer. mit ey-
me starckem gemoede. en
offerde sich deme doede. de-
ser geulouwen hadde en is
na geuolget onren gespe-
len. die ouerwōnen hatte
en is gecronet myt der cro-
nen der mertelaet. hij en

als aeman ane tyruclē
vonden dat sey berouet
die mertelaet crone. die
die sey den door vint
die mer by an merke die
die sey. die alre vmerret
ouder den andere aposte-
le sante Thomas mdy
ouer en sijn der aposte-
le sante. dat dye eyne xpm
ouer. en dye ander nicht
die se wode. syne opuer
sante. want it noch
die sey. dat dese onfer
die eyne vermessheit
hijne petre. in oeme had
die onren vernē leuen
die onren sterke ey-
die in roel toe hōde om
die viden. Als sante petre
die onbarlike vmas.
die in deme lsten viele
die onre der nature. en
die sey so was sic. do oit
die onre. op dat sic i oer
die onre en glorie. da
die in xpo. En dat sey
die onre oitmodicheit in
die vonden. queme to
die onre slaepame
die onre vndegoms En
die na langer tijt als
die onre gemartelt sy
die onre sich dese ha

wille neman ane twyuele
 denckende dat sey berouet
 sy der martelaere crone. dar
 vme dat sey den doot vruch
 tede. mer hy an mercke dat
 sūte peter. dye alre vmetens
 te. onder den anderē aposte
 len. en sunte Thomas micht
 berouet en syn der aposte
 len. **V**me dat dye eyne xpm
 verloente. en dye ander nicht
 geloue en wolde. syne opuer
 stantemysse. wante it moch
 te wael syn. dat dese ionfer
 hadde eyne vermessenheit
 Als sunte peter. in oeme had
 de. vā oirren reyne leuen
 en van oirren starcke ge
 loue. en voel toe hnde om
 xpc willen Als sunte peter
 sich openbaerlike vmas.
 en doch to deme lesten viele
 vā crantheit der nature. en
 hie vme so was sie. de oit
 moedigher. op dat sie i oer
 seluer micht en glorieerde. da
 alleyne in xpo. En dat sey
 dan nader oitmodicheit mit
 meere vrouden. quemeto
 der hemelscher slaeptame
 ren. oirs brudegoms **E**n
 wy lesen na langer tnt als
 dese ionferen gemartelt sy
 do offenbaerde sich dese hei

lige Ionfer sunte Cordula
 eynte heiliger clusenersche
 geheite. hellentreuda. Ende
 sunte Cordula sprack oer
 to recht als eyne gespiele
 der ander aldus. kennes du
 my micht. en die clusenersche
 wo waul dat sie geistlic was
 wart seve erstrect en ver
 veert. En myt oerren ouge
 en mochte sie nicht seyn die
 grote claerheit. oirs liches.
 want die ionfer godes was
 wonderliken schone gedeut
 ouer alle kunste der mesche
 en droech op oerren hoefde
 ey crone geflochte myt le
 lyen. en van kosen. Daer
 na wart dye clusenersche
 en wemich gestercket. en ach
 te sich onwerdich dar to. dat
 se dese ionfer kenen solde.
 en sprach to oer. want ic nu
 eyne sunderliche byn. en du
 bys op genomen to deme sta
 de der hemelscher burgeren.
 en ontbondes bis vā alre
 crantheide des vleisches. wo
 mochte ic dy dan erkēnen
 Do antwerde oer sunte Cor
 dula spreckede Ic byn eyne
 van den Coltschen Ionfete
 die eyne nacht vborren lach
 En do dye anderen streden

sie bo
 R vit
 hap wil
 was om
 rucht
 beka
 ist wa
 en nicht
 dede.
 terhan
 der die
 . Ende
 oen
 slich
 s gode
 en lich
 meast
 dht en
 ck by
 yne
 die
 pnd
 wa
 licha
 ander
 Dye
 ete die
 re lach
 En
 der en
 rsth
 t. het
 ut or
 doe

loen

Sunte Cordula
 et was oer
 onder dese
 te Cordula.
 te vnder
 seveit is. Die
 m erme
 lanch. en
 quam sye
 me staer
 offede sich
 for geulou
 na geulou
 len. die ou
 en is ge
 nen der

en ouerwonen in deme do
de xpi. Do bleif ic ouer i
hent in den anderē dach.
en do offerde ic my deme
doede. en den mordenaers.
en starff in xpo. noch ic en
heb myne susteren nicht ge
laten. noch die crone der
mertelaere nicht verloren
En als men sie to collen
op ouren dach plecht to
eren. als sie synt **ouerge
tan** en ouergegange i de
hemel. Dan so en wyrt myn
name nicht gedacht myt
eyner deynere andacht. ende
hijc vme so byn ic to dy ge
komen. gebredende dat du
verkundigen salt den non
nen dye daer wonen by on
sen lichamen. en va my se
gen salt. als waneer sye vre
ven den dach mynre susterē
Dat sie dan des anderē da
ges my oec eh wenich ee
ren byeden. want yt en voe
get nicht. dat sey my nicht
etwat reuerencien en byede
ouder also vvelen. dye daer
vestende synt En als dyse
clufenersche vragede nae
ouren namen. Do eyfche
de dye ionfer sye aen oer
voerheufde syen. do sach sie

daer en las daer onderschei
delich silben en litteren ghe
streuen Cordula. daer na
se heuet dese ionfer gods
dese openbarynge de geis
teliken nomen vertaelt.
en sie gloesten oer. En van
der tijt wart op gesat. dat
na deme dage der heiliger
Ionferen. op den anderen
dach woerden volbracht
der loff der heiligen Cordu
len. op dat nu nyeman en
doerfe twyuelen an deser
openbarynge. En der geiste
liken psonen Der was ge
boren in saessen. in eyne
staed. genoemt heryse En
daer is nu eyne vgaedery
ge van noennen. En sie
raest daer hylfiken in de
vredē. Mer sey en oer geist
lich leuen op deme berghe
daer die staed by liget ge
noempt yborch En deser
ionferen synt also vele ge
tughe oirs heiligen leues
Als ionferen synt geweest
in desen doyster. hent op de
sen dach. en op ouren gra
ue so gescheynt noth teyke
en myrakiele. myt gotliker
cracht en verdeynste deser
heiliger Ionferen **Wyt 18**

dese

van der vrede
der 11 duse me
to weten
dese
vol d'eyne byn
vonde worde
grote beme
sante
op crone
aldus
ouder
doen
onsen lande
na. en
gemaect
En deser
vol. dye lo
moder licham
godoet
dye hyn
der moeder
dat dat
die
myt
de hemel va de
myt gro
en op eyne tijt
deser
hijc me
en met den gielliche
en to gisp. ocke
so waneer
oerre
so vrede sic
oerre vrede
vryt lichte. En

Vort aen van der vngade
tynghe der xi dusent me

Du is to weten **I**gede
dat voel cleyne beyn
van kyndere vonde worde
onder andere groten beyne
Daer van wart sunte **V**r
sula geuaget op eyne tijt.
En sie antworde aldus. **D**u
migen persone ware onder
ons die kynder drogen. doe
wy schieden van onsen lande.
en die volgeden ons na. en
sint myt ons gemartelt
ome xpus willen. En deser
kynder waren voel. dye le
uede in oure moder licham
do die moedere gedoedet
worden. do worde dye kyn
dere gedoept in der moeder
bloede. wo wael dat. dat
sweert nicht en roerde die
kyndere. en sye worde myt
geuoert in de hemel va de
heiligen engelen myt gro
ter vrouden. en op eyne tijt
als sich die notarius deser
dynghe bekumerde hie me
de. So wart oen guetliche
geantvort en to gesproeke
Wetet vorwaer. so waneer
die kyndere steruen i oure
moder licham. so werde sie
verdomet. mer oure vdoe
menysse wyrt lichte. En

oic so weten wy vorwaer.
wyrt die moder gedoedet
ymb xpristus willen. so wert
dat kynt selich. dor der bloit
stortinghe wille synte moeder
En deser kynder loen is myt
is myt den onschuldigen ky
deren dye herodes leit dode.

Syne openbaringe oir
rer reynicheit.

Oic so verwondert me
migen menschen dat vnder
also voele Inferen geyne en
was vergieret. en op eyne
tijt stode dese vorscruen
Notarius. en betrachte dit
in syne synen. do wart oen
gotliken to gesproeke. Et
en is nycht als du gedenc
kes. Wat dat gantze getal
der eilf dusent dye waren
alle reyne Ionferen. Ende
oic sachte oen eyne heilige
Ionfer der seluet geselschap
dye gebraget wart. Vier
Ionferen waren in ouren
lande in ons vader huis.
onder welken was oure
eyne to broeken. en geynck
myt bloten hoefde en in der
ionferen zeiaten. recht als
were sey noch ey Ionfer ge
weest. Mer do men vit ko
re dye reyne Ionfere. die
men sunte **V**rsulen sende
solde van der schickynge

geloest

des almachtigen godes. soe
sint dye reyne ionseren uit
uerkoren. En die to broche
waren bleuen in oirs vader
huis. En voel ionseren wa
ren onder oen. dye vaste to
oirren dagen. Come ware
En goede en marie sinte
lieuer moder reynicheit ge
louet hadden to halde hent
in oirren doot. En oic was
oirrer voel dye manen wa
ren. welke manen gedoet
sint in kregen. en in stryde
En also bleue sic reyne io
seren. en volgeden deser ge
selschap. **O**ic waren oirre
sinnige den die brulocht v
lenget wart. en also nae
volgeden in oirrer reynich
Oic wart **g**eb oppebaut
oirre twee den ouersten
en den edelen va manen
en vrouwen der was ouer
twee hondert dye alle myt
oen gemartelt worden. **O**ic
so waten daer meer dan
twee hondert wedeuen en
ander vrouwen. wo wail
men nicht en wyndet. in
oirrer passien beschreuen
dat eynige man myt oen
waren. mer wy is dye. dñs
nicht gemercken en kan.
dat sey voel manen by oen

moisten hebben to de schyp
pen. en als wy vor gespro
ken hebben. En yt wart
oppenbaert eyn broder en
tween ionseren. En hyn
hefft eyn ende dye passio
en oppenbaringhe oirrer
geschich. deser loueliker ion
seren der eilf dusent mege
de. en vort oirrer geselschap
Als wy gotliker hulpe ge
brucht hebn. en bescreuen
hebn. En bydden sye dat
oirte hulpe. en gebet. ons
voerre uit desen water
der manichuoldiger beko
ringhe der boeser geiste. En
brengen ons. uit desen el
lende ouer dye hoge ber
ghe der ydelre houerdopen
in dat ouerste Iherusalem.
daer sey nu vrolichen sich
veruouwen. En regnie
ven myt goede deme vad
en myt deme sene. ende
myt deme heiligen geiste
Amen

. **Deo gtaas.**

Dese legende hoirt mit sus
teren huis to ketwich by
nen Essen. En is gescreue
mit Jaw onf hen ay att l
m. des andere dages na
bartholome? bidt vor de
sauer.

...soe
...en uit
...broche
...s vader
...en ma
...ste to
...ware
...ymde
...et ge
...e hent
...it was
...e wa
...doet
...stijde
...ne lo
...ste ge
...ourte
...ht v
...nae
...nich
...ebaut
...esten
...nen
...ouet
...myt
...n. De
...dan
...en en
...wad
...m
...nen
...oen
...e. Dns
...kan.
...oen

moften hebben
pen. en als wy
ken hebben. En
openbaert
tween Jonken
lyffe en ende
en openbaert
geschick deser
feten der elf
de. en voer
Als wy
bucht heben. en
heben. En
ourte hulpe. en
voert ut
der manich
ryngt der
brengen on
lende ouer
ghe der
in dat
daer sp
veruouwen
van myt
en myt
myt dem
Amen

De legend
...teen
...nen
...mit
...m.
...bartholome